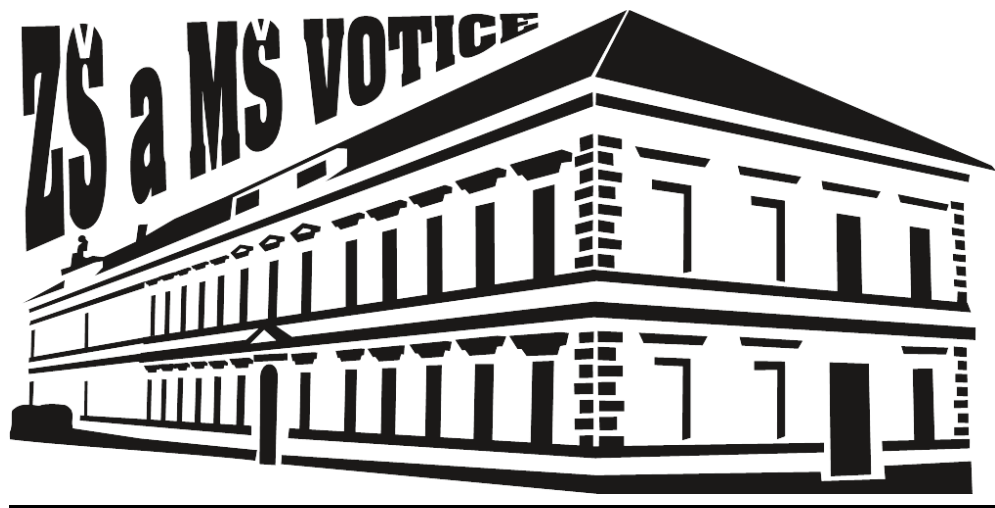

PREVENTIVNÍ PROGRAM

Základní školy Votice

pro školní rok 2019/2020

Zpracovala: Mgr. Dana Hronová, školní metodik prevence

Název školy: Základní škola a Mateřská škola Votice, příspěvková organizace

Adresa: Pražská 235, Votice 259 01

Telefon: 317 812267, 736 681 297

E-mail: skola@skolavotice.cz

Emailová schránka důvěry: schrankaduvery@zsvotice.cz

Ředitelka školy:

Mgr. Marcela Kratochvílová

tel.: 736681297, 317812267, email: kratochvilovam@zsvotice.cz

Zástupci ředitelky:

Mgr. Dana Hronová

statutární zástupce ředitele školy, výchovný poradce pro 2. stupeň,

tel.: 736681297, 317812267, email: hronovad@zsvotice.cz

Ing. Klára Blahošová

zástupce ředitele pro 1. stupeň,

tel.: 736681297, 317812267, email: blahosovak@zsvotice.cz

Metodik prevence rizikového chování:

Mgr. Dana Hronová, tel. 732610429, email: hronovad@zsvotice.cz

Školní psycholog:

Mgr. Andrea Sudová, tel.: 736446349, email: sudovaa@zs.votice.cz

Speciální pedagog:

Mgr. Irena Čeňková, výchovný poradce pro 1. stupeň,

tel. 739026387, email: cenkovai@zs.votice.cz

Obsah

Úvod.....	4
1 Charakteristika a specifika školy	5
2 Současná situace ve škole	6
3 Cíle	7
4 Struktura a zaměření MPP	8
5 Vzdělávání pedagogů	9
6 Spolupráce s rodiči	10
7 Informace o činnosti ŠMP (školního metodika prevence)	11
8 Spolupráce školy s jinými organizacemi.....	12
9 Seznam organizací zabývajících se problematikou primární prevence	13
Přílohy.....	14
1. Zařazení témat rizikového chování dle ŠVP	14
2. Měsíční harmonogram preventivních akcí školy.....	17
3. Volnočasové aktivity.....	18
4. Program proti šikanování na ZŠ Votice	20
5. Krizový plán ZŠ Votice	28
6. Seznam platné školské legislativy	34
7. Seznam odborné a metodické literatury ve škole.....	35

Úvod

Minimální preventivní program (MPP) je konkrétní dokument školy zaměřený na výchovu žáků ke zdravému životnímu stylu, na jejich osobnostní a sociální rozvoj a rozvoj jejich sociálně komunikativních dovedností. MPP je založen na podpoře vlastní aktivity žáků, pestrosti forem preventivní práce se žáky, zapojení celého pedagogického sboru školy a spolupráci se zákonnými zástupci žáků školy.

V současné době víme, že rizikové chování je celospolečenským problémem. Problematika užívání návykových látek, záškoláctví, šikany, rasismu a xenofobie, vandalismu, kriminality, delikvence a mnohých dalších projevů rizikového chování se dotýká i žáků, kteří navštěvují základní školu. Proto musí být preventivní výchovně vzdělávací působení neoddělitelnou součástí života školy. Naše škola realizuje komplexní, dlouhodobý program zaměřující se na prevenci rizikového chování za pomoci různých subjektů. Cílem je formovat takovou osobnost žáka, která je schopná se v dané problematice orientovat, která si bude vážit svého zdraví, bude umět správně nakládat se svým volným časem a bude zvládat základní sociální dovednosti.

1 Charakteristika a specifika školy

Základní škola Votice je středně velkou, úplnou školou s prvním až devátým ročníkem, do které docházejí nejen votické děti, ale i děti z okolních vesnic. Patří tedy mezi školy spádové. Škola byla založena v roce 1899. Ke staré budově školy postupně přibylo několik přístaveb. Škola je umístěna ve výhodné poloze pro děti, uprostřed města, jedinou nevýhodou je blízká přítomnost frekventovanější Pražské ulice.

Od srpna 2016 je součástí školy mateřská škola, se kterou základní škola úzce spolupracuje ve všech oblastech včetně prevence rizikového chování.

Silnými stránkami školy jsou: pěkné prostředí, ve kterém se děti dobře cítí, akce napříč ročníky, stupni nebo celou školou, celoroční školní projekty a dny otevřených dveří, zapojování žakovského parlamentu do přípravy školních akcí a chodu školy, pozitivní vztah mezi členy pedagogického sboru, žáky a rodiči, využívání nových metod a forem práce ve výuce, neustálé sebevzdělávání učitelů, široká mimoškolní činnost, dobré podmínky pro sportovní vyžití dětí, přítomnost školního psychologa a speciálního pedagoga ve škole, školní hřiště v prostorách u školy, dobrá spolupráce s Uníí rodičů a jinými subjekty ve městě.

2 Současná situace ve škole

Primární prevence školy vychází z RVP ZV (Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání) a ŠVP (Školní vzdělávací program s motivačním názvem „Škola pro 21. století). Jednotlivé části MPP ZŠ Votice jsou začleněny do samostatných témat v různých předmětech. Třídní učitelé věnují pozornost tématům při třídnických hodinách (v rámci odpoledních bloků) a celoškolních projektech, ostatní učitelé i během vyučovacích hodin, zasedáních žákovského parlamentu a školních akcích jako jsou lyžařské výcvikové kurzy, kurzy rozvoje sociálních dovedností (adaptační kurzy), ozdravné a poznávací pobyty a další akce školy.

Výskyt rizikového chování je sledován průběžně, včasné zachycení problému je pro nás prioritní. Riziková místa jsou ve škole především šatny a WC.

Kterým rizikovým jevům chceme předcházet?

Užívání návykových látek, šikaně, záškoláctví, agresi, kriminalitě a delikvenci, vandalismu, rasismu a xenofobii, netolismu (virtuální drogy), gamblingu (patologické hráčství), extrémismu, kyberšikaně, rizikovému sexuálnímu chování, poruchám příjmu potravy, negativnímu působení sekt.

3 Cíle

Dlouhodobé

Zajistit dlouhodobý program prevence rizikového chování.

Budování dobrého vnitřního klimatu školy.

Preventivně předcházet vzniku rizikového chování, v případě vzniku problému co nejrychleji zasáhnout a řešit již vzniklé problémy.

Pěstovat pozitivní, přátelské vztahy mezi žáky, pedagogy a rodiči.

Vést žáky ke správné komunikaci, k dodržování zásad slušného chování.

Individuální konzultace psychologa s problémovými žáky.

Krátkodobé

Zaměření práce na klima třídy.

Pravidelně realizovat třídnické hodiny od 3. do 9. ročníku zaměřené na prevenci rizikového chování.

Zmapování potřeb v oblasti primární prevence - dotazníková šetření.

Spolupráce třídních učitelů se školní psycholožkou a metodikem prevence.

Spolupráci s Městskou policií zaměřit na prevenci rizikového chování žáků a dopravní výchovu

4 Struktura a zaměření MPP

Žákům nabídnout pomoc v jakémkoli případě (s využitím krizového řádu a programu proti šikanování).

Směřování k nastavení pozitivního klimatu ve třídách a dodržování pravidel slušného chování (v souladu se školním řádem).

Zařazování jednotlivých oblastí MPP do vyučovacích hodin.

Spolupráce všech kolegů, pravidelná a vzájemná informovanost o chování a jednání žáků.

Podpora dobrých vzájemných vztahů mezi žáky ve vrstevnických skupinách, ve třídách za přispění třídních učitelů a zdokonalování náplně třídnických hodin.

E-mailová schránka důvěry.

Práce žákovského parlamentu, zapojení žáků do činnosti školy a spolurozhodování při pořádání akcí školy, projednávání připomínek žáků ze schránky „Napište nám, váš názor nás zajímá“.

Školní a třídní projekty.

Zařazování témat rizikového chování do vyučovacích hodin s využíváním aktivního sociálního učení.

Kurz rozvoje sociálních dovedností (adaptační kurz) – 6. roč.

Pestrá nabídka volnočasových aktivit a zájmových kroužků podle možností školy.

Podpora společných akcí tříd vedoucích ke stmelování třídních kolektivů a podpora spolupráce 1. a 2. stupně.

Pořádání sportovních a kulturních aktivit pro žáky, zapojení žáků do různých soutěží a akcí (sportovní, výtvarné, literární a další), zapojení žáků do Klubu mladého diváka a Klubu mladého čtenáře, do plnění Olympijského víceboje aj.

Lyžařský výcvikový kurz (7. a 8. ročník).

Plavecký kurz (2. a 3. ročník).

Ozdravný a poznávací zájezd do Itálie – žáci 1. stupně.

Pobyt v přírodě v rámci přírodovědného semináře.

Poznávací zájezd do Anglie (8. a 9. ročník)

Příležitostné aktivity – výlety, exkurze, poznávací zájezdy.

Mediální působení je zajišťováno regionálním čtrnáctidenníkem Votické noviny, který vydává město Votice a webovými stránkami školy (www.zsvotice.cz), kde se pravidelně prezentuje práce školy.

5 Vzdělávání pedagogů

Výchovní poradci, metodička prevence i další pedagogové podle možností absolvují odborné semináře a akce organizované různými vzdělávacími institucemi. Důraz je kladen na pedagogy s krátkou dobou praxe.

Pravidelně se konají schůzky metodických sdružení, kde spolu pedagogové spolupracují a předávají si zkušenosti. Tato spolupráce probíhá i mezi 1. a 2. stupněm. Mezi pedagogy také probíhají vzájemné hospitace.

Individuální studium odborné a metodické literatury. Ve škole pracují interní mentoři.

6 Spolupráce s rodiči

Škola je „otevřená“ k jednání s rodiči v průběhu celé provozní doby. Na škole pracuje občanské sdružení Unie rodičů při ZŠ Votice a ZŠ Olbramovice. Unie rodičů se podílí na zajišťování školních akcí, spolupráce je na dobré úrovni.

Od roku 2005 je zřízena Školní rada, která projednává dokumenty školy a pracuje v rámci kompetencí zákona č. 561/2004 Sb.

Vzájemná spolupráce školy a rodiny je základním předpokladem pro školní úspěšnost žáka a prevenci rizikového chování.

Výchovné i výukové problémy nelze řešit bez této spolupráce. Naším úkolem je motivovat rodiče ke spolupráci:

- nabídkou poradenských služeb (třídní schůzky, konzultační hodiny, individuální konzultace)
- nabídkou spolupráce při řešení problémů (poskytnutí kontaktních adres na odborníky a specializovaná pracoviště)
- s třídními učiteli při různých aktivitách
- podle aktuální nabídky zajistíme pro rodiče přednášku, besedu či seminář s odborníkem
- prostřednictvím Unie rodičů

Škola začátkem školního roku vydává informační zpravodaj pro rodiče a žáky, zveřejňuje své plány a úspěchy na internetových stránkách školy a ve Votických novinách.

7 Informace o činnosti ŠMP (školního metodika prevence)

Metodik prevence koordinuje realizaci MPP školy, spolupracuje s třídními učiteli a s dalšími odborníky, zajišťuje potřebné akce, přednášky a besedy, doporučuje vhodné programy. Koordinuje předávání informací týkajících se prevence rizikového chování a hodnotí realizaci MPP.

Při řešení problémů rizikového chování bude i nadále pracovat tým, jehož členové jsou zástupce vedení školy, výchovný poradce, školní metodik prevence, školní psycholog a školní speciální pedagog. Tento tým se pravidelně schází jednou za týden, v případě problému podle potřeby.

Členové týmu:

Výchovný poradce pro 1. st. a speciální pedagog: Mgr. Irena Čeňková

Výchovný poradce pro 2. st. a zástupkyně ředitele: Mgr. Dana Hronová

Metodik prevence: Mgr. Dana Hronová

Školní psycholog: Mgr. Andrea Sudová

Informační nástěnka - je umístěna na hlavní chodbě školy. Slouží k předání důležitých informací a kontaktů z oblasti primární prevence. Zde lze nalézt kontakty na všechny členy týmu.

8 Spolupráce školy s jinými organizacemi

Škola pravidelně spolupracuje s následujícími organizacemi:

- Pedagogicko - psychologickou poradnou Benešov
- Městským kulturním centrem Votice (vydávající Votické noviny)
- MěÚ Votice (Odbor sociálních věcí)
- Mikroregionem Voticko
- centrem adiktologických služeb Benešov (Magdalena, o. p. s.)
- Policií ČR
- Městskou policií Votice
- Městskou policií Benešov
- zdravotnickými organizacemi
- místními podniky a spolky
- VÚ a SVP (Výchovný ústav a Středisko výchovné péče) Klíčov, České Budějovice
- YMCA Praha (Sibiř Votice)

9 Seznam organizací zabývajících se problematikou primární prevence

Organizace	Adresa	Telefon
Pedagogicko psychologická poradna (PPP)	Černoleská 1997, Benešov	317722904
Odbor sociálních věcí (Městský úřad Votice)	Městský úřad Votice, Komenského nám. 700	317830170
Dětsí lékaři	MUDr. J. Koláčný, Pražská 290, Votice	317813271
	MUDr. J. Bažantová, Masarykovo nám 340, Votice	317813250
Centrum adiktologických služeb Benešov (bývalé K-centrum)	Nová Pražská 399, Benešov	317728880, 739308401
Probační a mediační služba	Poštovní 2079, Benešov	317724840, 734353608
Policie ČR – Obvodní oddělení Votice	Riegrova 378, Votice	317812855
Městská policie Votice	Komenského nám. 700, Votice	775683298
Dětská psychiatrie (Nemocnice Benešov)	Máchova 400, Benešov	317756445
VÚ a SVP Klíčov (Výchovný ústav a Středisko výchovné péče)	Čakovická 783/51, Praha 9	283 883 470

Přílohy

1. Zařazení témat rizikového chování dle ŠVP

Ročník	Předmět	Téma	Měsíc	
I.	Prvouka	Jsem školák	září	
		Osobní bezpečí		
		Moje rodina	říjen	
		Chování lidí Člověk mezi lidmi Soužití lidí	listopad	
		Základní hygienické návyky	leden	
		Zásady zdravého chování Zdraví a nemoc	únor	
II.	Prvouka	Rodina	listopad	
		Chování lidí Soužití lidí	prosinec	
		Základní hygienické návyky Potraviny, výživa Zdraví a nemoc Zásady bezpečného chování	leden	
		Osobní bezpečí	březen	
		Režim dne	listopad	
III.	Prvouka	Chování lidí Soužití lidí	prosinec	
		Základní hygienické návyky Zdraví a nemoc Zásady bezpečného chování	únor	
		Osobní bezpečí Zásady bezpečného chování	červen	
		Člověk	září	
		Vlastivěda	Demokratický stát Místo, kde žijeme	říjen září - prosinec
V.	Přírodověda	Člověk	únor	
		Péče o zdraví, osobní bezpečí Partnerství, rodičovství, základy sexuální výchovy Návykové látky a zdraví	březen	
		Vlastivěda	ČR – obyvatelstvo Lidé kolem nás Místo, kde žijeme	říjen září - prosinec
		Člověk a společnost	Domov	říjen
			Volný čas a jeho využití	březen

		Lidská setkání	duben
		Lidská solidarita	květen
	Člověk a zdraví	Návykové látky Osobní bezpečí	březen - květen
VII.	Člověk a společnost	Naše obec, region	prosinec
		Kultura	květen
	Člověk a zdraví	Chování v dopravě	říjen, listopad
		Péče o zdraví Výživa a zdraví Ochrana před nemocemi a odpovědnost za své zdraví a o zdraví jiných Odolávání stresu Anorexie a bulimie Zásady zdravé výživy	prosinec, leden, únor
		Návykové látky a zdraví Osobní bezpečí Návykové látky – zdrav. a soc. rizika Zneužívání návyk. látek Odmítání návyk. látek Pozitivní životní cíle a hodnoty Návyk. látky a bezpečnost v dopravě Návyk. látky a zákon Reklamní vlivy Počítače a hazardní hry, gamblerství Linky důvěry a krizová centra Krizové situace: šikanování, týrání, sex. zneužívání	březen, duben, květen
		Pohybové aktivity a zdraví Význam pohybových aktivit pro zdraví Prevence tělesného a duševního zatížení	červen
	Přírodopis	Hospodářsky významné organismy Organismy člověkem pěstované nebo chované	prosinec
	Pracovní činnosti	Poruchy příjmu potravy	Září
VIII.	Člověk a společnost	Právo a spravedlnost, lidská práva	leden, únor
		Právní řád ČR, protiprávní jednání	březen
		Právo v každodenním životě	duben

	Člověk a zdraví	Sexuální výchova Význam sexuální výchovy Fakta o sexualitě Intimní hygiena pro každý den Dětská gynekologie (předčasná sexuální zkušenost a její rizika)	listopad
		Sexuální orientace Početí, těhotenství, porod Antikoncepce, nemoci přenosné pohlavním stykem)	leden
		HIV/AIDS Cesty přenosu Rizikové chování a ochrana před nákazou	únor
		Promiskuita Nevhodné chování v oblasti sexuality Sexuální zneužívání	březen
		Sexualita a zákon	duben
	Přírodopis	Řízení lidského organismu (nervová soustava)	duben
		Rozmnožování člověka (prevence AIDS)	květen
		Zdraví a nemoc	červen
		Dýchací soustava	březen
IX.	Člověk a společnost	Člověk hledá společenství, lidská setkání, podobnost a odlišnost lidí, přirozené sociální rozdíly mezi lidmi, problémy lidské nesnášenlivosti	září, říjen
		Vztahy mezi lidmi, mezilidská komunikace	listopad
		Lidská solidarita	prosinec
		Člověk hledá sám sebe, člověk jako osobnost	leden
	Zeměpis	Lidé na zemi	září, říjen
	Chemie	Drogy	květen
	Pracovní činnosti	Léčivé rostliny, koření – rostliny jako droga	prosinec

2. Měsíční harmonogram preventivních akcí školy

Měsíc	Akce	Spolupráce
září	Kurz rozvoje soc. dovedností (6. roč.) Den prevence (2. – 5. ročníky)	Moninec Policie ČR, celní správa, hasiči
říjen	Dopravní výchova (4. a 5. ročníky) – dopravní hřiště Benešov	Městská policie Benešov
listopad - květen	Besedy zaměřené na prevenci soc. patologických jevů (kyberšikana, osobní bezpečí, domácí násilí, atd. po jednotlivých ročnících)	Městská policie Benešov
říjen - prosinec	Třídnické hodiny zaměřené na pravidla chování a klima třídy	
listopad	Dotazníky na zjišťování klimatu ve třídách (4. - 9. roč.)	
prosinec	Vánoční třídní besídky (1. a 2. st.)	
březen	Dopravní výchova (1. a 2.roč.) - tělocvična	DA-BA
leden - červen	Práce s třídními kolektivy podle výsledků dotazníků	
září - červen	Třídnické hodiny zaměřené na klima třídy (3. - 9. roč.)	
květen	Projektový den	
	Den ochrany člověka za mimořádných událostí (1. a 2. st)	
	Školení pedagogů	

3. Volnočasové aktivity

Nabízené kroužky:	Pro žáky:	Vyučující:
Výtvarný kroužek	3. – 5. třída	Štěpánka Králová
Šikovné ručičky	žáci ŠD	Zdeňka Hájková, Lucie Rillová
Hudebně pohybové činnosti	žáci ŠD	Olina Opičková, Pavlína Kocourková
Vaření a zdravá výživa	žáci ŠD	Michaela Nováková
Ruční práce	žáci ŠD	Michaela Nováková
Míčové a pohybové hry	žáci ŠD	Ivana Ratajová, Lucie Rillová
Čtenářský kroužek	žáci ŠD	Michaela Nováková
Šnečí toulky	žáci ŠD	Michaela Šárová
Kroužek ochrany přírody a myslivosti	žáci ZŠ	Jindřiška Rosolová
Deskové hry	2. - 9. ročník	Irena Čeňková
Sborový zpěv	žáci ZŠ	Radka Chomoutová
Dopravní výchova	žáci ZŠ	Jana Smutná, Michaela Šárová
Český jazyk pro cizince	žáci ZŠ	Jana Bloudková
Příprava na přijímací zkoušky z ČJ	žáci 9. ročníku	Jaroslava Čalounová
Příprava na přijímací zkoušky z M	žáci 9. ročníku	Klára Blahošová
Klub mladého diváka	žáci 2. st. ZŠ	Jaroslava Čalounová
Klub mladého čtenáře	žáci ZŠ	Věra Zavadilová
Čtenářské koutky	žáci ZŠ	Jana Smutná, Michaela Nováčková
Nepovinné předměty:		
Zdravotní TV	žáci ZŠ	Šárka Nymburská
Soukromoprávní aktivity:		
Věda nás baví	žáci ZŠ	Jana Slabá Janoutová
Rybářský kroužek	žáci ZŠ	p. Šmíd

Náboženství	žáci ZŠ	Piotr Henryk Adamczyk
Kroužky RC Oříšek:		
Hrajeme si s divadlem	žáci ZŠ	Michaela Švárová
Výtvarné hrátky	žáci ZŠ	Michaela Švárová
Přírodovědno – turistický klub	žáci ZŠ	Anna Zamazalová

Žáci 1. a 2. stupně mohou trávit volný čas ve školní družině, popřípadě ve školním klubu, které nabízejí mnoho volnočasových aktivit a kroužků.

Na velmi dobré úrovni pracuje ve Voticích Městská knihovna, která umožňuje žákům získávat další informace prostřednictvím knižního fondu a internetového připojení, podporuje zájem žáků o literaturu formou vlastních akcí a besed ve škole.

Žáci ZŠ rozvíjejí své zájmy a talent v Základní umělecké škole Votice, která vyučuje v těchto oborech: hudební, výtvarný a taneční.

Ve Voticích byl založen nízkoprahový klub YMCA Sibiř, který pomáhá dětem a mladým lidem, aby zdravě a bezpečně trávili svůj volný čas, byli samostatní, začleňovali se do společnosti, věděli o svých právech a povinnostech, neohrožovali sebe ani jiné a řešili své obtížné životní situace.

Také zde pracují zájmové organizace a sdružení, se kterými škola spolupracuje a pro jejich práci s dětmi jim poskytuje prostory. Mnoho žáků nachází náplň svého volného času ve sportovních oddílech. Spolupráce školy s těmito organizacemi má trvalý charakter a projevuje se například v činnosti zájmových kroužků.

4. Program proti šikanování na ZŠ Votice

Šikana je agresivní chování ze strany žáka/žáků vůči žákovi nebo skupině žáků či učiteli, které se opakuje (nikoli nutně) a je založeno na vědomé, záměrné, úmyslné a obvykle skryté snaze ublížit fyzicky, emocionálně, sociálně a/nebo v případě šikany učitele také profesionálně. Šikana je dále charakteristická nepoměrem sil, bezmocností oběti, nepříjemností útoku pro oběť a samoučelností agrese.

Šikanování je mimořádně nebezpečná forma násilí (agrese), která ohrožuje naplňování zásad a cílů vzdělávání ve škole. V místech jejího výskytu dochází ke ztrátě pocitu bezpečí žáků, který je nezbytný pro harmonický rozvoj osobnosti a efektivní výuku. Na rozdíl od jiných druhů násilí, se kterými se setkáváme ve školním prostředí, je šikana zvláště zákeřná, protože často zůstává dlouho skrytá. Tak i při relativně malé intenzitě šikany může u jejích obětí docházet k závažným psychickým traumatům s dlouhodobými následky a k postupné deformaci vztahů v kolektivu. Vzhledem k tomu, že šikana se v zárodečných stádiích více či méně vyskytuje téměř v každé škole, je potřeba věnovat tomuto jevu zvláštní pozornost. Důraz je třeba klást na budování otevřených, kamarádských a bezpečných vztahů mezi žáky ve třídě a samozřejmě i mezi všemi členy společenství školy. Je důležité, aby pedagogové uměli rozpoznat a řešit počáteční stadia šikanování. V případě rozvinutí pokročilé šikany je nutná spolupráce školy s odborníky ze specializovaných zařízení.

Podoby šikany

- **Přímá šikana** může mít podobu fyzickou (např. bití, plivání, tahání za vlasy), verbální (např. vulgární nadávky, zraňující komentáře k rase, národnosti, etnicitě, náboženství nebo sexualitě, výhrůžky, násilné a manipulativní příkazy); nebo neverbální (např. urážlivá gesta a zvuky, zírání, používání zstrašujících nebo výhrůžných výrazů ve tváři, nebo v řeči těla, ničení/schovávání/kradení věcí nebo učebních pomůcek).
- **Nepřímá šikana** má za cíl způsobit emocionální a psychologické utrpení a poškodit sociální status oběti. Tato šikana je vykonávána způsobem, kdy útočník působí bolest tak, aby to vypadalo, že žádný takový záměr ve skutečnosti nemá. Hlavní agresor k útoku často využívá prostředníka, neútočí přímo. Nepřímá šikana je většinou nefyzická, nicméně v některých případech může být třetí strana manipulována do situace, kdy má zapříčinit fyzické ublížení. Nefyzické formy nepřímé šikany pak mohou zahrnovat záměrnou ignoraci nebo izolování žáka nebo učitele rozšiřování zákeřných pomluv a lží, neoprávněná nařčení ze sexuálního obtěžování nebo nespravedlivého hodnocení (u učitele), ničení pověsti a reputace, ponižování před ostatními žáky i pedagogy, nepříjemné sexuální provokace.
- Jednou z nejčastějších forem šikany je také elektronická šikana, tj. **kyberšikana**, která může mít podobu např. zakládání falešných profilů na jméno žáka či učitele s dehonestujícím obsahem, prezentace ponižujících videí na portálech, jako je youtube.com, spolužáci.cz nebo facebook.com apod., prezentace zraňujících komentářů na webu, rozesílání vulgárních nebo výhrůžných koláží s tváří žáka nebo učitele či příslušníků jeho rodiny, výhrůžné SMS nebo e-maily apod. Oproti šikaně

tváří v tvář má kyberšikana ze své podstaty mnohem větší dosah, čímž ještě více zhoršuje prožívání oběti. Pokud je oběť šikanována ve třídě, svědky pomluv, nadávek, posmívání a ztrapňování je max. několik desítek lidí. V prostředí internetu může být svědkem (ale i útočníkem) stejného chování i několik desítek tisíc lidí. Kyberšikana bývá u dětí školního věku často doplňkem klasické přímé a nepřímé šikany. Je tedy důležité při řešení prověřit případné souvislosti s klasickou šikanou. Tedy pokud probíhá klasická šikana (např. nadávky, ponižování), je nutné zjistit situaci oběti v kyberprostoru (mobil, profil, chat apod.) a naopak.

Hranice, která odlišuje šikanování od škádlení nebo agrese, bývá někdy nezřetelná. U žáků se za šikanování nepovažuje škádlení nebo agrese, která nemá znaky šikanování. Jedním z rozlišujících prvků je schopnost žáka škádlení opětovat, bránit se, pokud se cítí bezradný a bezmocný, a přesto škádlení nebo agrese pokračuje, pak toto chování přerůstá v šikanu.

Šikana zaměřená na učitele

Šikana zaměřená na učitele ze strany žáků musí být chápána jako problém, který se týká všech členů školy. Není pouze výsledkem osobnostních charakteristik učitele nebo jeho sociálních či pedagogických kompetencí.

Šikana zaměřená na učitele je specifická tím, že dojde k narušení jasně definovaných rolí (učitel x žák) a žák se dostane do pozice větší moci než pedagog, bez ohledu na formálně vyšší moc a autoritu učitele. Je zapotřebí mít na paměti, že šikanou může trpět i vysoce zkušený a kompetentní pedagog.

Pro prevenci šikany zaměřené na učitele platí doporučení pro vytváření a udržování bezpečné školy. Prevence stojí na celoškolním přístupu, který akcentuje dobré sociální klima, připouští riziko výskytu šikany učitele ve škole, otevřeně takové chování odmítá a realizuje prevenci případně intervenci, pokud k výskytu dojde. Vedení školy vyjadřuje pedagogům podporu, oceňuje jejich práci, vytváří atmosféru důvěry, podporuje spolupráci v pedagogickém sboru a zastává nekonfliktní způsob řešení problémů.

Pedagog, který čelí šikaně ze strany žáků, je v dané pozici oběti, která by neměla zůstat v situaci sama, ale měla by vyhledat pomoc ostatních. Nelze očekávat, že situaci, kterou lze klasifikovat jako šikanu, vyřeší pedagog v pozici oběti sám. Je zapotřebí, aby škola podporovala své pedagogy k vyhledání pomoci, zajistila bezpečí pro pedagoga a řešila vzniklou situaci se žáky, rodiči a ostatními pedagogy.

Pokud mají pedagogové podezření na šikanu své osoby nebo kolegy, oznámí to vedení školy, metodikovi prevence nebo školnímu psychologovi. Vyžaduje-li to situace, pedagog si zajistí pro sebe bezpečí (odejde ze třídy, přivolá si pomoc apod.) a požádá o spolupráci jiného kolegu nebo vedení školy pro zajištění dohledu ve třídě, případně izolaci agresora a zajištění bezpečí pro ostatní žáky ve třídě.

Škola zajistí posouzení sociálních vztahů ve třídě a na základě výsledků nastaví odpovídající řešení.

Cíl programu (bezpečnostní plán)

Vytváření a udržování bezpečného prostředí, ochrana žáků a jejich zdraví a předcházení vzniku šikany.

1. Škola mapuje situaci (učitelé pozorují žáky, třídní učitelé, školní metodik prevence nebo školní psycholog provádějí dotazníková šetření).
2. Třídní učitelé realizují primární prevenci šikany v třídnických hodinách.
3. Primární prevence šikany probíhá ve výuce (viz Zařazení témat rizikového chování dle ŠVP).
4. Pedagogové navzájem komunikují o signálech, výskytu porušení pravidel nebo jiných rizikových faktorech.
5. Pravidelné schůzky pracovníků poradenského pracoviště.
6. Ochranný režim (učitelé zajišťují dohled nad žáky ve škole, žáci dodržují školní řád – viz Ochrana před sociálně patologickými jevy).
7. Spolupráce s rodiči (rodiče jsou seznámeni s prevencí a řešením šikany ve škole na třídních schůzkách či webových stránkách, informace pro rodiče – viz **Vážení rodiče**).
8. Škola poskytuje poradenské služby (rodiče se mohou obrátit na třídního učitele, školního metodika prevence, školního psycholožku, výchovné poradce).
9. Škola spolupracuje se specializovanými zařízeními.
10. Vzdělávání pedagogů.

Vážení rodiče,

žádná škola není a nemůže být zcela imunní proti výskytu šikanování, proto chceme být připraveni zachytit případné ubližování silnějším slabším hned v počátku a účinně takové bezprávi zastavit. S tímto záměrem jsme vytvořili program proti šikanování. Jeho důležitou součástí je spolupráce nás s Vámi – rodiči. Prosíme Vás proto o pomoc. Kdybyste měli podezření či dokonce jistotu, že je vašemu (nebo jinému) dítěti ubližováno, bezprostředně se na nás obraťte (na třídního učitele, školního metodika prevence, školního psychologa či ředitele školy). Využít lze také naši e-mailovou schránku důvěry, která je k dispozici na webových stránkách školy. Vaši informaci budeme brát velmi vážně a situaci budeme řešit.

Pedagogický sbor ZŠ Votice

Zdroj: Kolář, 2011

Podávání podnětů, stížností a oznámení

Většina podezření nebo již prokazatelných projevů šikany je uspokojivě řešena pedagogickými pracovníky včetně školního metodika prevence či výchovného poradce, v některých případech je prospěšné se obrátit i na ředitele školy. Pokud je postup školy při řešení nedostatečný, je možné jednat v této náležitosti se zřizovatelem školy nebo podat podnět České školní inspekci, školskému ombudsmanovi, ombudsmanovi nebo na příslušné státní zastupitelství.

Stížnost nebo oznámení je možné adresovat příslušnému inspektorátu ČŠI i na ústředí, tzn. na adresu: Fráni Šrámka 37, 150 21 Praha 5, resp. Na adresu posta@csi.cr.cz. Současně je možné stížnost podávat školskému ombudsmanovi (ombudsman@msmt.cz), veřejnému ochránci práv (podatelna@ochrance.cz) a na příslušné státní zastupitelství.

Společný postup řešení při výskytu šikany ve škole (krizový plán)

Proškolený pracovník, na podkladě kvalifikovaného odhadu stadia a formy šikanování rozhodne, zda řešení zvládne škola sama, nebo si povolá odborníka specialistu. V případě, že jde o počáteční a obvyklou šikanu, kterou zvládne škola sama, proškolený pracovník postupuje podle scénáře určeného pro tento typ šikanování. Pokročilá a komplikovaná stadia šikany škola řeší ve spolupráci s externími odborníky, zejména z PPP (pedagogicko psychologická poradna) a SVP (středisko výchovné péče).

První pomoc při počáteční šikaně (Kolář, 2011)

1. odhad závažnosti a formy šikany;
2. rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili, a s oběťmi;
3. nalezení vhodných svědků;
4. individuální rozhovory se svědky (nepřípustné je společné vyšetřování agresorů a svědků a konfrontace oběti s agresory);
5. ochrana oběti;
6. předběžné vyhodnocení a volba ze dvou typů rozhovoru:
 - a. rozhovor s oběťmi a rozhovor s agresory (směřování k metodě usmíření);
 - b. rozhovor s agresory (směřování k metodě vnějšího nátlaku);
7. realizace vhodné metody:
 - a. metoda usmíření;
 - b. metoda vnějšího nátlaku (výchovný pohovor nebo výchovná komise s agresorem a jeho rodiči);
8. třídnická hodina:

- a. efekt metody usmíření;
 - b. oznámení potrestání agresorů;
9. rozhovor s rodiči oběti;
 10. třídní schůzka;
 11. práce s celou třídou.

Krizový scénář pro výbuch skupinového násilí při pokročilé šikaně (Kolář, 2011)

A. První (alarmující) kroky pomoci

1. zvládnutí vlastního šoku – bleskový odhad závažnosti a formy šikany;
2. bezprostřední záchrana oběti, zastavení skupinového násilí.

B. Příprava podmínek pro vyšetřování

1. zalarmování pedagogů na poschodí a informování vedení školy;
2. zabránění domluvě na křivé skupinové výpovědi;
3. pokračující pomoc oběti (přivolání lékaře);
4. oznámení na policii, paralelně – navázání kontaktu se specialistou na šikanování, informace rodičům.

C. Vyšetřování

1. rozhovor s obětí a informátory;
2. nalezení nejslabších článků nespolupracujících svědků;
3. individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky;
4. rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi agresory, není vhodné konfrontovat agresora (agresory) s obětí (oběťmi).

D. Náprava

1. metoda vnějšího nátlaku a změna konstelace skupiny.

Nápravná opatření

Škola má k dispozici pro zastavení násilí agresorů běžná, ale i mimořádná nápravná opatření:

- výchovná opatření (napomenutí a důtka třídního učitele, důtka ředitele školy);
- realizace individuálního výchovného plánu agresora;
- snížení známky z chování;

- převedení do jiné třídy, pracovní či výchovné skupiny (je třeba individuálně posoudit efektivitu tohoto opatření, aby nedošlo k přesunutí šikany do nového prostředí a podmínek);
- ředitel školy doporučí rodičům dobrovolné umístění dítěte do pobytového oddělení střediska výchovné péče, případně doporučí realizovat dobrovolný diagnostický pobyt žáka v diagnostickém ústavu;
- ředitel školy podá návrh orgánu sociálně-právní ochrany dítěte k zahájení práce s rodinou, případně k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu;

Dále pracovat s agresorem (vedení k náhledu na vlastní chování, motivy apod.) i s obětí šikany. V případě potřeby doporučit zákonnému zástupci péči dítěte v PPP, SVP nebo jiných odborníků – klinických psychologů, psychoterapeutů nebo psychiatrů, případně převedení do jiné třídy.

Pro nápravu situace ve skupině je potřeba pracovat s celým třídním kolektivem. Je nezbytné vypořádat se i s traumaty těch, kteří přihlíželi, ale nezasáhli (mlčící většina či menšina) apod.

Spolupráce se specializovanými institucemi

Při předcházení případům šikany a při jejich řešení je důležitá spolupráce vedení školy, školního metodika prevence, výchovného poradce, školního psychologa, školního speciálního pedagoga nebo zástupce školy s dalšími institucemi a orgány zejména:

- v resortu školství – s PPP, SVP, speciálně pedagogickými centry;
- v resortu zdravotnictví – s pediatrií a odbornými lékaři, dětskými psychology, psychiatry a zařízeními, která poskytují odbornou poradenskou a terapeutickou péči, včetně individuální a rodinné terapie;
- v resortu sociální péče – s oddělením péče o rodinu a děti, s oddělením sociální prevence.

Dojde-li k závažnějšímu případu šikanování nebo při podezření, že šikanování naplnilo skutkovou podstatu trestného činu (provinění), ředitel školy nebo školského zařízení oznámí tuto skutečnost Policii ČR.

Ředitel školy oznámí orgánu sociálně-právní ochrany dítěte skutečnosti, které ohrožují bezpečí a zdraví žáka. Pokud žák spáchá trestný čin (provinění), popř. opakovaně páchá přestupky, ředitel školy zahájí spolupráci s orgány sociálně-právní ochrany dítěte bez zbytečného odkladu.

Přímé a nepřímé varovné signály šikanování

Přímé varovné signály šikanování mohou být např.:

- posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet např. z důvodu etnicity, sexuální orientace, náboženského vyznání apod.;
- kritika žáka, výtky na jeho adresu, zejm. pronášené nepřátelským, nenávistným, pohrdavým tónem;
- nátlak na žáka, aby dával věcné nebo peněžní dary šikanujícímu nebo za něj platil;
- příkazy, které žák dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem;
- skutečnost, že se žák podřizuje ponižujícím a panovačným příkazům spolužáků;
- nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestních činů či k nucení spoluúčasti na nich;
- honění, strkání, štouchání, rány, kopání, které třeba nejsou zvláště silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí;
- rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout;
- žák se snaží bránit cestou zvýšené agrese, podrážděnosti, odmítání učitelům apod.

Nepřímé varovné signály šikanování mohou být např.:

- žák je o přestávkách často osamocený, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády;
- při týmových sportech bývá jedinec volen do družstva mezi posledními;
- při přestávkách vyhledává blízkost učitelů;
- má-li žák promluvit před třídou, je nejistý, ustrašený;
- působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči;
- stává se uzavřeným;
- jeho školní prospěch se někdy náhle a nevysvětlitelně zhoršuje;
- jeho věci jsou poškozené nebo znečištěné, případně rozházené;
- zašpiněný nebo poškozený oděv;
- stále postrádá nějaké věci;
- odmítá vysvětlit poškození a ztráty věcí nebo používá nepravděpodobné výmluvy;
- mění svoji pravidelnou cestu do školy a ze školy;
- začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole;
- odřenin, modřin, škrábance nebo řezné rány, které nedovede uspokojivě vysvětlit.

Zákonní zástupci žáků by si měli všimnout především těchto možných signálů šikanování:

- za dítětem nepřicházejí domů spolužáci nebo jiní kamarádi;
- dítě nemá kamaráda, s nímž by trávilo volný čas, s nímž by si telefonovalo apod.;
- dítě není zváno na návštěvu k jiným dětem;
- nechce jít ráno do školy (zvláště když dříve mělo dítě školu rádo). Dítě odkládá odchod z domova, případně je na něm možno pozorovat strach;
- ztráta chuti k jídlu;
- dítě nechodí do školy a ze školy nejkratší cestou, případně střídá různé cesty, prosí o odvoz autem;
- dítě chodí domů ze školy hladové (agresoři mu berou svačinu nebo peníze na svačinu);
- usíná s pláčem, má neklidný spánek, křičí ze snu, např. "Nechte mě!";
- dítě ztrácí zájem o učení a schopnost soustředit se na ně;
- dítě bývá doma smutné či apatické nebo se objevují výkyvy nálad;
- zmínky o možné sebevraždě;
- odmítá svěřit se s tím, co ho trápí;
- dítě žádá o peníze, přičemž udává nevěrohodné důvody (např. opakovaně říká, že je ztratilo), případně doma krade peníze;
- dítě nápadně často hlásí ztrátu osobních věcí;
- dítě je neobvykle, nečekaně agresivní k sourozencům nebo jiným dětem, projevuje i zlobu vůči rodičům;
- dítě si stěžuje na neurčité bolesti břicha nebo hlavy, možná ráno zvrací, snaží se zůstat doma; své zdravotní obtíže může přehánět, případně i simulovat (manipulace s teploměrem apod.);
- dítě se vyhýbá docházce do školy;
- dítě se zdržuje doma více, než mělo ve zvyku.

5. Krizový plán ZŠ Votice

V České republice není stanovena věková hranice pro užívání návykových látek. Konzumace návykových látek není považována za protiprávní jednání. Jejich užívání osobami mladšími 18 let je ovšem považováno za nebezpečné chování. Každý nezletilec, který se takového jednání dopouští, má nárok na pomoc orgánu sociálně-právní ochrany dítěte. Navádění k užívání návykových látek, nebo podpora takového chování u osob mladších 18 let jsou zakázány a takové jednání je přestupkem nebo trestným činem. Zakázán je rovněž prodej tabáku a alkoholických nápojů těmto osobám. Užívání návykových látek v prostorách školy v době školního vyučování, na všech školních akcích i při mimoškolní činnosti není přípustné. Všichni zaměstnanci školy mají oznamovací povinnost k řediteli školy v případě, kdy žáci omamné látky užívají, distribuují nebo u sebe přechovávají.

Konzumace tabákových výrobků ve škole

V případě, kdy je žák přistižen při konzumaci tabákových výrobků v prostorách školy nebo v době školního vyučování, či v rámci akcí školou pořádaných, je primárně nutné mu v další konzumaci zabránit.

Tabákový výrobek je třeba žákovi odebrat a zajistit, aby nemohl v konzumaci pokračovat.

Pedagogický pracovník dále postupuje takto: o události sepíše stručný záznam s vyjádřením žáka, (zejména odkud, od koho má tabákový výrobek), připojí vyjádření svědků události stvrzené jejich podpisy a tento záznam založí školní metodik prevence do své agendy a vyrozumí vedení školy.

V případě porušení zákazu kouření informuje třídní učitel zákonného zástupce nezletilého žáka.

V závažných případech (zejména s ohledem na věk nebo chování dítěte) a jestliže se jednání opakuje, vyrozumí škola orgán-sociálně právní ochrany obce s rozšířenou působností. Škola může od orgánu sociálně-právní ochrany obce vyžadovat pomoc. Z konzumace tabákových výrobků ve škole je třeba vyvodit sankce stanovené školním řádem.

Konzumace alkoholu ve škole

V případě, kdy je žák přistižen při konzumaci alkoholu v prostorách školy nebo v době školního vyučování, či v rámci akcí školou pořádaných, je primárně nutné mu v další konzumaci zabránit.

Alkohol je třeba žákovi odebrat a zajistit, aby nemohl v konzumaci pokračovat.

Podle závažnosti momentálního stavu žáka, případně dalších okolností pedagogický pracovník posoudí, jestli mu nehrozí nějaké nebezpečí.

V případě, kdy je žák pod vlivem alkoholu do té míry, že je ohrožen na zdraví a životě, zajistí škola nezbytnou pomoc a péči a volá lékařskou službu první pomoci.

Jestliže akutní nebezpečí nehrozí, postupuje pedagogický pracovník takto: O události sepíše stručný záznam s vyjádřením žáka (zejména odkud, od koho má alkohol, okolnosti konzumace alkoholu), připojí vyjádření svědků události stvrzené jejich podpisy a tento záznam založí školní metodik prevence do své agendy a vyrozumí vedení školy.

V případě, že žák není schopný pokračovat ve vyučování, vyrozumí škola ihned zákonného zástupce a vyzve jej, aby si žáka vyzvedl, protože není zdravotně způsobilý k pobytu ve škole.

Jestliže není zákonný zástupce dostupný, vyrozumí škola orgán sociálně právní ochrany dítěte obce s rozšířenou působností a vyčká jeho pokynů. Škola může od orgánu sociálně-právní ochrany dítěte obce s rozšířenou působností vyžadovat pomoc.

Zákonnému zástupci ohlásí škola skutečnost, že žák konzumoval alkohol ve škole i v případě, kdy je žák schopen výuky.

Jestliže se situace opakuje, splní škola oznamovací povinnost k orgánu sociálně-právní ochrany dítěte. Oznamovacím místem je příslušný odbor obecního úřadu obce s rozšířenou působností podle místa bydliště dítěte.

V případě uživatele zájmu nebo zájmu jeho zákonných zástupců, poskytne škola potřebné informace o možnostech odborné pomoci při řešení takové situace.

Z konzumace alkoholu ve škole je třeba vyvodit kázeňská opatření stanovené školním řádem. Za nebezpečné a protiprávní jednání je rovněž považováno navádění jiných žáků k užívání alkoholických nápojů.

Nález alkoholu ve škole nebo na akcích pořádaných školou

V případě, kdy pracovníci školy naleznou v prostorách školy alkohol, postupují takto:

Tekutinu nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury.

O nálezů ihned uvědomí vedení školy.

Nalezenou tekutinu uloží u vedení školy pro případ usvědčujícího důkazu.

Zpracují stručný záznam o události.

V případě, kdy pracovníci školy zadrží u některého žáka alkohol, postupují takto:

Zabavenou tekutinu nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury.

O nálezů ihned uvědomí vedení školy.

O nálezu sepíše stručný záznam, s vyjádřením žáka, u kterého byl alkohol nalezen, datum, místo a čas nálezů a jméno žáka. Zápis podepíše i žák, u kterého byl alkohol nalezen (nebo který jej odevzdal). V případě, že podepsat odmítá, uvede pracovník tuto skutečnost do zápisu. Zápisu a rozhovoru se žákem je přítomen ředitel školy nebo jeho zástupce nebo výchovný poradce. Zápis záznamu založí školní metodik prevence do své agendy.

O nálezu vyrozumí zákonného zástupce žáka, a v případě, že se jedná o opakovaný nález u téhož žáka, i orgán sociálně-právní ochrany dítěte, kterým je obecní úřad obce s rozšířenou působností.

V případě podezření, že alkohol obsahuje i jiné příměsi a byl nalezen u žáka, který se jím intoxikoval, předají zajištěnou tekutinu přivolanému lékaři.

Konzumace návykových látek ve škole

V případě, kdy je žák přistižen při konzumaci návykových látek v prostorách školy nebo v době školního vyučování, či v rámci akcí školou pořádaných, je primárně nutné mu v další konzumaci zabránit.

Návykovou látku je třeba žákovi odebrat a zajistit ji, aby nemohl v konzumaci pokračovat.

Podle závažnosti momentálního stavu žáka, případně dalších okolností, pedagogický pracovník posoudí, jestli mu nehrozí nějaké nebezpečí.

V případě, kdy je žák pod vlivem návykové látky do té míry, že je ohrožen na zdraví a životě, zajistí škola nezbytnou pomoc a péči a volá lékařskou službu první pomoci.

Jestliže akutní nebezpečí nehrozí, postupuje pedagogický pracovník takto: O události sepíše stručný záznam s vyjádřením žáka (zejména odkud, od koho má návykovou látku), připojí vyjádření svědků události stvrzené jejich podpisy a tento záznam založí školní metodik prevence do své agendy a vyrozumí vedení školy.

V případě, že žák není schopen pokračovat ve vyučování, vyrozumí škola ihned zákonného zástupce a vyzve jej, aby si žáka vyzvedl, protože není zdravotně způsobilý k pobytu ve škole.

V případě, že žák není schopný dbát pokynů zaměstnanců školy, vyrozumí škola ihned zákonného zástupce a vyzve jej, aby si žáka vyzvedl, protože není zdravotně způsobilý k pobytu ve škole.

Jestliže není zákonný zástupce dostupný, vyrozumí škola orgán sociálně právní ochrany a vyčká jeho pokynů. Škola může od orgánu sociálně-právní ochrany obce vyžadovat pomoc.

Zákonnému zástupci ohlásí škola skutečnost, že žák konzumoval návykovou látku ve škole i v případě, kdy je žák schopen výuky (dbát pokynů pracovníků školy).

Současně splní oznamovací povinnost k orgánu sociálně-právní ochrany dítěte. Oznamovacím místem je příslušný odbor obce s rozšířenou působností podle místa bydliště dítěte.

V případě uživatele zájmu nebo zájmu jeho zákonných zástupců, poskytne škola informace o možnostech odborné pomoci při řešení takové situace.

Z konzumace návykové látky ve škole je třeba vyvodit sankce stanovené školním řádem. Nicméně je nutné rozlišovat distributora od uživatele. Uživatel je nebezpečný pouze sobě, distributor všem. Distribuce je trestným činem, užívání návykových látek je porušením školního řádu.

Navádění jiných žáků k užívání návykových látek je považováno rovněž za nebezpečné a protiprávní jednání.

Konzumace omamné a psychotropní látky (OPL) ve škole

V případě, kdy je žák přistižen při konzumaci OPL v prostorách školy nebo v době školního vyučování, či v rámci akcí školou pořádaných, je primárně nutné mu v další konzumaci zabránit.

Návykovou látku je třeba žákovi odebrat a zajistit ji, aby nemohl v konzumaci pokračovat.

Podle závažnosti momentálního stavu žáka, případně dalších okolností, pedagogický pracovník posoudí, jestli mu nehrozí nějaké nebezpečí.

V případě, kdy je žák pod vlivem OPL do té míry, že je ohrožen na zdraví a životě, zajistí škola nezbytnou pomoc a péči a volá lékařskou službu první pomoci.

Jestliže akutní nebezpečí nehrozí, pedagogický pracovník ihned zajistí vyjádření žáka, sepiše o události stručný záznam, který založí školní metodik prevence do své agendy a vyrozumí vedení školy.

V případě, že žák není schopen pokračovat ve vyučování, vyrozumí škola ihned zákonného zástupce a vyzve jej, aby si žáka vyzvedl, protože není zdravotně způsobilý k pobytu ve škole.

V případě, že žák není schopný dbát pokynů zaměstnanců školy, vyrozumí škola ihned zákonného zástupce a vyzve jej, aby si žáka vyzvedl, protože není zdravotně způsobilý k pobytu ve škole.

Jestliže není zákonný zástupce dostupný, vyrozumí škola orgán sociálně právní ochrany a vyčká jeho pokynů. Škola může od orgánu sociálně-právní ochrany obce vyžadovat pomoc.

Zákonnému zástupci ohlásí škola skutečnost, že žák konzumoval OPL ve škole i v případě, kdy je žák schopen výuky (dbát pokynů pracovníků školy).

Současně splní oznamovací povinnost k orgánu sociálně-právní ochrany dítěte. Oznamovacím místem je příslušný odbor obce s rozšířenou působností podle místa bydliště dítěte.

V případě uživatele zájmu nebo zájmu jeho zákonných zástupců, poskytne škola informace o možnostech odborné pomoci při řešení takové situace.

Obdobný postup zvolí pedagogický pracovník i v případě příchodu žáka do školy pod vlivem OPL, resp. kdy nelze prokázat, že žák intoxikoval ve škole.

Z konzumace OPL ve škole je třeba vyvodit sankce stanovené školním řádem. Nicméně je nutné rozlišovat distributora od uživatele. Uživatel je nebezpečný pouze sobě, distributor všem. Distribuce je trestným činem, užívání OPL je porušením školního řádu.

Navádění jiných žáků k užívání návykových látek je považováno rovněž za nebezpečné a protiprávní jednání.

Distribuce návykových látek ve škole nebo na akcích pořádaných školou

Distribuce návykové látky je v České republice považována za protiprávní jednání. Je proto zakázána a může být kvalifikována jako trestný čin. Množství, které žák distribuuje, není nijak rozhodující.

Přechovávání návykové látky je také vždy protiprávním jednáním. Množství, které u sebe žák v danou chvíli má, je rozhodující pro to, aby toto protiprávní jednání bylo blíže specifikováno buď jako přestupek nebo jako trestný čin.

Jestliže má pracovník školy důvodné podezření, že ve škole došlo k distribuci návykové látky, musí o této skutečnosti škola vždy vyrozumět místně příslušné oddělení Policie ČR, protože se jedná o podezření ze spáchání trestného činu.

Jestliže se tohoto jednání dopustila osoba mladší 18 let nebo bylo namířeno proti osobě mladší 18 let, vyrozumí škola také zákonného zástupce a orgán sociálně-právní ochrany obce s rozšířenou působností.

Pokud v rámci tohoto podezření zjistí pracovníci školy nějakou látku, postupují způsobem popsaným níže.

Nález návykové látky ve škole nebo na akcích pořádaných školou

A. V případě, kdy pracovníci školy naleznou v prostorách školy látku, kterou považují za omamnou nebo psychotropní, postupují takto:

Látku nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury.

O nález ihned uvědomí vedení školy.

Za přítomnosti dalšího pracovníka školy vloží látku do obálky, napíše datum, čas a místo nálezů. Obálku přelepí, opatří razítkem školy a svým podpisem a uschovají ji do školního trezoru.

O nálezů vyrozumí Policii ČR, která provede identifikaci a zajištění podezřelé látky.

B. V případě, kdy pracovníci školy zadrží u některého žáka látku, kterou považují za omamnou nebo psychotropní, postupují takto:

Zabavenou látku nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury.

O nálezů ihned uvědomí vedení školy.

O nálezů sepíše stručný záznam s vyjádřením žáka, u kterého byla látka nalezena, datum, místo a čas nálezů a jméno žáka. Zápis podepíše i žák, u kterého byla látka nalezena (nebo který látku odevzdal). V případě, že podepsat odmítá, uvede pracovník tuto skutečnost do zápisu. Zápisu a rozhovoru se žákem je přítomen ředitel školy nebo jeho zástupce nebo výchovný poradce.

O nálezů vyrozumí Policii ČR, která provede identifikaci a zajištění podezřelé látky a informuje zákonného zástupce žáka.

V případě, že je látka nalezena u žáka, který se jí intoxikoval, předají látku zajištěnou výše uvedeným postupem, přivolanému lékaři. Může to usnadnit léčbu, neboť u řady jedů jsou známy protijedy. O dalším postupu, který je nutný k identifikaci látky, rozhodne Policie ČR.

C. V případě, kdy pracovníci školy mají podezření, že některý z žáků má nějakou návykovou látku u sebe, postupují takto:

Jedná se o podezření ze spáchání trestného činu nebo přestupku, a proto řešení této situace spadá do kompetence Policie ČR.

Bezodkladně vyrozumí Policii ČR, zkonultují s ní další postup a informují zákonného zástupce žáka.

Žáka izolují od ostatních a do příjezdu Policie ČR je nutné mít ho pod dohledem. U žáka v žádném případě neprovádějí osobní prohlídku nebo prohlídku jeho věcí.

6. Seznam platné školské legislativy

Zákony

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), v platném znění

Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících, v platném znění

Zákon č. 379/2015 Sb., k ochraně před škodami působenými tabákem, alkoholem, návykovými látkami

Vyhlášky

Vyhláška 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, v platném znění

Vyhláška 73/2005 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, v platném znění

Strategie

Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2013 - 2018

Metodické pokyny

Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních (č. j. MSMT-21149/2016)

Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže (Dokument MŠMT č.j.: 21291/2010-28)

Další

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání platný od 1. 9. 2017

7. Seznam odborné a metodické literatury ve škole

Děti a jejich problémy III – 3. díl publikace Linky Bezpečí.

Číhalová E., Mayer I.: *Jak rozvíjet komunikaci a spolupráci*. Praha: STROM, 1999.

Eger L.: *Komunikace školy s veřejností*. Plzeň: ZČU v Plzni, 2001. ISBN 80-70-82-828-5.

Institut pedagogicko-psycholog. poradenství: *Prevence šikanování ve školách*.

Institut pedagogicko-psycholog. poradenství: *Sociální klima a školní třídy*.

Kyberšikana a její prevence – metodická příručka vydaná Středočeským krajem.

Kyriacou Ch.: *Řešení výchovných problémů ve škole*. Praha: PORTÁL, 2005. ISBN 80-7178-945-3.

Lokšová I., Lokša J.: *Pozornost, motivace, relaxace a tvořivost dětí ve škole*. Praha: PORTÁL, 1999. ISBN 80-7367-176-X.

Novák T.: *Testy osobnosti*. Praha: GRADA, 2004. ISBN 80-247-0145-6.

Nováková D.: *Metodika drogové prevence pro MŠ a 1. stupeň ZŠ*. Praha: Institut Filia, 2001.

Muler J., Geisler D.: *Konečně to chápu*. Praha: AULA, 1999.

Prekop J.: *Empatie*. Praha: GRADA, 2004. ISBN 80-247-0672-5.

Riefová F.: *Nesoustředěné a neklidné dítě ve škole*. Praha: PORTÁL, 1999. ISBN 80-7178-287-4.

Serrfontein G.: *Potíže s učením a chováním*. Praha: PORTÁL, 1999. ISBN 80-7178-315-3.

Program preventivních aktivit uplatňovaných ve školách a školských zařízeních – publikace vydaná MŠMT.

Časopis Prevence

Publikace

Drogy

Likvidační životní styl

My, droga a Evropa

Proč???

DVD

Abeceda lidské sexuality

Láska ano – děti ještě ne

Když musíš, tak musíš

Běžná rizika

Osobní bezpečí

Pravda o drogách

Řekni drogám ne

Katka

Perníková věž

My děti ze stanice ZOO

Webové stránky

<http://www.linkabezpeci.cz>

<http://www.sikana.org>

<http://www.internetporadna.cz>

<http://www.ochrance.cz>

<http://www.e-bezpeci.cz>

www.napisnam.cz – on line poradna projektu E-Bezpečí

<http://www.minimalizacesikany.cz>

<http://www.odrogach.cz/>

<http://www.drogy-info.cz/>

<http://www.nekurte.cz/index.php>

<http://www.dokurte.cz/>

<http://www.adiktologie.cz/cz/>

<http://www.saferinternet.cz/>

<http://www.ippp.cz/>

<http://www.prevence-info.cz/>

<http://iporadna.cz>

<http://www.drogy.net>

<http://modernijenekourit.cz>

<http://www.dokurte.cz>